

Nr 56

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete samt ändrad lydelse av 3 § samma lag, dels motioner i ämnet, dels ock motioner om rätt att uppföra mindre egna hem utan byggnadstillstånd.

Genom en den 13 oktober 1967 dagtecknad proposition, nr 152, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående dels fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 mars 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete, dels ändrad lydelse av 3 § samma lag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås dels att giltighetstiden för Kungl. Maj:ts nuvarande fullmakt att införa krav på igångsättningstillstånd för vissa byggnadsarbeten skall förlängas till utgången av år 1969, dels att beslutanderätten i ärenden om igångsättningstillstånd skall tillkomma Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, arbetsmarknadsmyndigheterna.

Lagförslaget

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Lag

angående dels fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete, dels ändrad lydelse av 3 § samma lag

Härigenom förordnas, dels att 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete¹ skall äga fortsatt giltighet till utgången av år 1969, dels att 3 § samma lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Igångsättningstillstånd meddelas av arbetsmarknadsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, av länsarbetsnämnden.

Igångsättningstillstånd meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, arbetsmarknadsstyrelsen eller länsarbetsnämnden.

Igångsättningstillstånd må — — — — — i arbetet.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹Senaste lydelse av 1 § andra stycket se 1965:809.

Motionsyrkanden

I samband med propositionen har utskottet behandlat två *i anledning av propositionen* väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 900 av herrar *Enarsson* och *Schött* samt II: 1114 av fröken *Ljungberg* och herr *Söderström*, i vilka motioner hemställs

»att Riksdagen måtte med anledning av proposition 152 antaga följande

Förslag

till

Lag

**angående fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 (nr 268)
om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete**

Härigenom förordnas att 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete skall äga fortsatt giltighet till utgången av år 1969.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk Författningssamling».

Utskottet har vidare behandlat två *fristående* motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 362 av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Fälldin* samt II: 449 av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Antonsson*, i vilka motioner yrkas

»att riksdagen måtte besluta att egnahemsbebyggelse upp till en storlek av 80 kvadratmeter för byggarens egen räkning må vid egen kapitalanskaffning uppföras utan byggnadstillstånd».

Propositionen

Utskottet redovisar här endast de delar av propositionen som är av särskild betydelse med hänsyn till innehållet i de nu behandlade motionerna. I övriga delar hänvisar utskottet till propositionen.

År 1963 fattade slatsmakterna (prop. 1963: 124, L³U 24, rskr 284) principbeslut om övergång till ett system för säsongutjämning inom byggnadsbranschen genom frivillig samverkan mellan byggarbetsmarknadens parter, kommunerna och arbetsmarknadsmyndigheterna. För att skapa en möjlighet att ingripa för den händelse de på frivillighet grundade åtgär-

derna skulle visa sig otillräckliga beslutade riksdagen samtidigt om fullmakt för Kungl. Maj:t att i ett sådant läge förordna att igångsättningstillstånd skall inhämtas från arbetsmarknadsmyndighet innan byggnadsarbete påbörjas. Fullmakten ges i lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete, som trädde i kraft den 1 juli 1963 samtidigt som lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete upphörde att gälla. Systemet med frivillig samverkan — vilken sker inom byggarbetsnämnder — tillämpas f. n. fullt ut. Fullmakten har alltså inte utnyttjats.

I och med att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete upphörde att gälla saknades legala möjligheter att begränsa enskild byggnadsverksamhet. Nyssnämnda fullmakt gav nämligen inte möjlighet härtill. På grund av överhettning av konjunkturen inom byggnadssektorn uppstod emellertid snart behov att kunna få till stånd en sådan begränsning. Genom lagen den 29 maj 1964 (nr 300), som trädde i kraft den 18 juni 1964, angående ändrad lydelse av 1 § lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete gavs Kungl. Maj:t fullmakt att för särskilt område förordna att byggnadsarbete av visst slag som var att anse som mindre angeläget från allmän synpunkt inte fick påbörjas utan igångsättningstillstånd. Förutsättning för sådant förordnande var att det i området rådde allvarlig brist på arbetskraft inom byggnadsindustrin. Förordnande skulle avse viss tid.

Föreskrifter om i vilka områden och för vilka objekt igångsättningstillstånd krävdes togs in i kungörelsen den 31 maj 1963 (nr 269) med tillämpningsföreskrifter till lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete (ändrad lydelse se 1964: 301 och 1965: 89). Utanför denna reglering lämnades bostadsbyggandet, industrins anläggningar samt byggnader för sjukvård, socialvård och undervisningsväsendet (se prop. 1964: 95 s. 17, L⁹U 30, rskr 186). Dessa byggnadsarbeten fick alltså påbörjas utan igångsättningstillstånd.

Den fullmakt som 1964 års prioriteringslagstiftning innefattade gällde bara till utgången av år 1965. Som framgår av det anförda var den begränsad även i vissa andra avseenden. Genom lagen den 17 december 1965 (nr 809) angående ändrad lydelse av 1 § lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete förlängdes emellertid giltighetstiden för fullmakten, med vissa ändringar, till utgången av år 1967. Enligt 1965 års lagstiftning kan förordnande att igångsättningstillstånd skall krävas meddelas för hela landet och utan annan tidsbegränsning än som följer av lagens giltighetstid. Förordnande kan grundas på — förutom brist på arbetskraft i byggnadsindustrin — annat avsevärt hinder för byggnadsverksamheten såsom brist på kapital eller byggnadsmaterial.

1965 års lagstiftning föranledde ändringar i tillämpningskungörelsen varigenom ytterligare slag av byggnadsarbeten hänfördes till den oprioriterade kategorin. Hit hör enligt tillämpningskungörelsen i dess nuvarande lydelse (1966: 85 och 160) byggnadsarbete som avser

1) bensinstation, reparationsverkstad för motorfordon, parkeringshus samt sådan parkeringsanläggning, som ej inrättas i anslutning till ny bostadsbebyggelse;

2) hus som helt eller till huvudsaklig del inrymmer butiks-, kontors- eller banklokaler;

3) kommunal förvaltningsbyggnad;

4) byggnad som helt eller till huvudsaklig del inrymmer kyrkliga eller andra samlingslokaler eller nöjeslokaler;

5) sporthall eller annan idrottsanläggning;

6) bostadshus som uppföres utan statligt stöd och ej är avsett uteslutande för fritidsändamål;

7) bostadshus som är avsett uteslutande för fritidsändamål, om arbetet ingår i ett byggnadsförelag som omfattar mer än ett sådant hus eller om huset genom arbetet erhåller en bostadsytta överstigande 80 kvadratmeter;

8) kommunal gata, väg eller annan samfärdsled som icke behöves för nytt bostadsområde;

9) sjukhus som avses i sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (nr 242) eller sjukhem som avses i stadgan den 22 april 1960 (nr 114) angående enskilda sjukhem m. m.;

10) hem som avses i 18 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp;

11) kommunal eller enskild byggnad för undervisningsändamål som uppföres utan statsbidrag;

12) rivning av flerfamiljshus inom område med stadsplan i kommun med över 30 000 invånare.

Enligt 3 § lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete meddelas igångsättningstillstånd av arbetsmarknadsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, av länsarbetsnämnden.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 6 maj 1966 föreskrivit dels att igångsättningstillstånd skall meddelas för i första hand bostäder som uppföres utan statligt stöd samt sjukhus, sjukhem och ålderdomshem (punkterna 6, 9 och 10) i den mån kostnaderna för sådana byggnadsarbeten ryms inom vissa angivna ramar, dels att stor restriktivitet skall iakttas vid tillståndsgivningen i övrigt. Efter hand som ramarna fyllts genom tillståndsgivningen har Kungl. Maj:t genom ytterligare beslut, senast den 25 augusti 1967, utvidgat ramarna.

Genom förordningen den 24 februari 1967 (nr 44) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten har statsmakterna fattat ytterligare ett instrument för begränsning av investeringarna inom byggnadssektorn. Enligt förordningen skall en investeringsavgift om 25 % på byggnadskostnaden betalas till staten för byggnadsarbete som sätts i gång under tiden den 1 mars 1967—den 30 september 1968, om arbetet avser vissa angivna objekt. Dessa motsvarar dem som tagits upp under punkterna 1—5 och 7 i den föregående framställningen. Kungl. Maj:t kan medge befrielse från investeringsavgift helt eller delvis, om läget på arbetsmarknaden påkallar det eller andra synnerliga skäl föreligger.

Så länge lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete kunde användas bara i säsongutjämnande syfte och tillämpas endast för visst område låg det närmast till hands att befogenheten att meddela igångsättningstillstånd skulle tillkomma Kungl. Maj:t underställda organ, arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnden. Det ter sig, allmänt sett, knappast ändamålsenligt att Kungl. Maj:t i enskilda fall prövar om igångsättning av byggnadsföretag är lämplig från lokala säsongmässiga arbetsmarknadssynpunkter.

Sedan möjlighet öppnats till en prioritering med syfte att tillgodose också allmänna samhällsekonomiska intressen — lagstiftningen utnyttjas som jag sagt tidigare f. n. bara i detta syfte — har tillståndsgivningen fått en vidare uppgift än tidigare. Till följd härav föreligger ett intresse av att Kungl. Maj:t skall ha möjlighet att direkt påverka tillståndsgivningen. En sådan möjlighet kan skapas genom en ordning som innebär att tillståndsgivningen i princip ankommer på Kungl. Maj:t med befogenhet för Kungl. Maj:t att till arbetsmarknadsmyndigheterna delegera tillståndsgivningen i lämplig utsträckning. För att en sådan ordning skall kunna komma till stånd behöver lagen ändras så, att befogenheten att meddela igångsättningstillstånd tillkommer Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, arbetsmarknadsstyrelsen eller länsarbetsnämnden. Jag förordar att en sådan lagändring genomförs.

Motionerna

I motionerna I: 900 av herrar Enarsson och Schött och II: 1114 av fröken Ljungberg och herr Söderström anföres att man inte kan finna skäl acceptera förslaget om en centralisering av besluten i ärendena om igångsättningstillstånd. Arbetsmarknadsstyrelsen har, med länsarbetsnämnderna som verkställande organ, tidigare handlagt dessa ärenden och motionärerna finner det inte sakligt motiverat och ej heller rimligt att Kungl. Maj:t i detta avseende skall vara den myndighet som tillämpar lagstiftningen. Kungl. Maj:t har, säger motionärerna, alltid möjlighet att göra tillämpningsföreskrifter men det bör ankomma på ett statens verk att vara tillståndsgivare.

I de fristående motionerna I: 362 av herr Axel Kristiansson och herr Fälldin och II: 449 av herrar Gustavsson i Alvesta och Antonsson anföres bl. a. att egnahemsbyggandet sedan 1965 inräknas i bostadskvoterna och att detta främst för landsbygdens del inneburit en avsevärd minskning i bostadsbyggandet. Genomgående är tilldelningen långt mindre än byggnationen åren närmast före kvoteringens genomförande. I ett flertal kommuner rör det sig om bara några enstaka tillstånd. Exempel finns också på kommuner som ställts helt utan tilldelning, säger motionärerna. Genom att vidare byggandet av bostäder utan statliga lån inbegreps i byggnads-

regleringen våren 1966 stoppades också möjligheten att med egna medel företa något som helst byggande av åretruntbostäder utan tillstånd. För innevarande år kommer enligt vad motionärerna anför endast ett mycket begränsat antal dylika tillstånd att beviljas.

Motionärerna anför vidare att samtidigt med denna mycket hårda begränsning av egnahemsbyggandet utan statliga lån, är fritidsbyggandet i princip oreglerat upp till en bostadsyta om 80 kvadratmeter. Inom denna byggnadssektor finns också en mycket stark dragning mot den maximala storleken, och de större fritidsbostäderna är numera ofta av samma standard som åretruntbostäder, trots att de som regel användes endast en liten del av året och därtill byggs av folk som redan har en bostad.

Motionärerna konstaterar att det enda bostadsbyggande som får ske fritt och obegränsat är byggande av fritidshus. De anser sig kunna starkt ifrågasätta om inte också egnahem för åretruntanvändning bör få uppföras under samma förutsättningar intill den maximala storlek som gäller för fritidsbyggandet. En uppmjukning av bestämmelserna härvidlag, innebärande att för egen räkning egnahem av den omnämnda storleken fritt finge uppföras, skulle enligt motionärernas mening säkerligen utan större ansträngning av det totala investeringsutrymmet lösa bostadsfrågan för många. Vid byggnadsprojekt av denna storleksordning kan nämligen den egna arbetsinsatsen i stor utsträckning utnyttjas. För många familjer är därtill också denna bostadsyta tillräcklig. För mötande av eventuellt framtida krav på högre bostadsstandard — större bostadsyta — kunde lämpligen planlösning för framtida utbyggnad (skuggritning) redan från början utföras och granskas. Därigenom skulle man undvika extra fördyring vid framdragande av värme och sanitära ledningar etc.

Enligt vad motionärerna anför har bostadsbristen redan lett till att bostäder uppförs under beteckningen fritidsstugor på områden som ursprungligen ej avsetts för åretruntbostäder. Man anser sig kunna förutse att denna utveckling kommer att öka starkt. Detta leder till en blandbebyggelse, som ur många synpunkter inte är önskvärd. Bosättningen blir således fellokaliserad, vilket ofta förorsakar kommunerna ökade kostnader för skolskjutsar, renhållning, snöröjning etc. Samtidigt får tomtmark, avsedd för helårsbostäder med däri gjorda investeringar i vatten- och avloppsnät jämte vägar, ligga oanvända, slutar motionärerna.

Remissvaren i anledning av motionerna I:362 och II:449

Över motionerna I:362 och II:449 har utskottet på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat utlåtanden från arbetsmarknadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och bostadsstyrelsen. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgetts av Svenska kommunförbundet.

Bostadsstyrelsen avstyrker uttryckligen motionärernas förslag. Även *byggnadsstyrelsen* och *arbetsmarknadsstyrelsen* synes i sak inta samma ståndpunkt. *Svenska kommunförbundet* förordar i stället för motionärernas förslag att byggandet av åldringsbostäder av alla slag undantas från kvotering.

Arbetsmarknadsstyrelsen erinrar om att under de senaste åren vid fördelningen av investeringsramarna för bostadsbyggandet ingen uppdelning gjorts på småhus respektive flerfamiljshus. Fördelningen på olika typer av hus har således bestämts inom kommunerna. Fr. o. m. våren 1966 är bostadsbyggandets omfattning i sin helhet reglerad i och med att tillståndstvång då infördes för bostadshus som uppförs utan statligt stöd. Den för 1966 fastställda ramen för detta byggande omfattade 5 300 lägenheter. För 1967 har enligt vad styrelsen anför fastställts en ram om 4 000 lägenheter.

Styrelsen anför vidare att det undandrar sig dess bedömande om och i vilken form de nuvarande bestämmelserna leder till att bostäder för permanent bruk uppförs under beteckningen fritidsstugor på områden som ej avsetts för fast bosättning. Det förhållandet att man kan bygga jämförelsevis stora fritidshus utan igångsättningstillstånd eller andra begränsningar sägs emellertid medföra vissa komplikationer. Någon form av storleksbestämning för fritidshusen är emellertid nödvändig för att igångsättningsregleringen skall kunna administreras. Styrelsen har för sin del inte funnit anledning föreslå någon ändring på denna punkt i de av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelserna. En ändring av bestämmelserna i enlighet med motionens förslag skulle, anför det i remissvaret, förmodligen leda till en ökning av igångsättningen utöver den fastställda igångsättningsramen för bostadsbyggande utan statligt stöd. En sådan ändring skulle dessutom kunna påverka utformningen av bostadsprojekten på ett sätt som från bostadssociala synpunkter är mindre önskvärt.

Bostadsstyrelsen anför bl. a. att en följd av de gällande riktlinjerna för fördelningen av bostadsbyggandet ofrånkomligt blir en viss minskning av bostadsbyggandet i de mera glesbygdsbetonade delarna av landet. Styrelsen hänvisar i sammanhanget till en sammanställning varav framgår att påbörjandet minskat såväl i köpingarna som i landskommunerna. Påbörjandet i dessa kommuner tillsammans utgjorde under år 1964 26 procent av rikets totala påbörjande och under år 1966 24 procent. Det är enligt styrelsens mening — mot bakgrunden av att byggandet av permanentbostäder är till sin omfattning fullständigt reglerat och då den geografiska fördelningen sker enligt av statsmakterna angivna riktlinjer — inte rimligt att sådana egnahemsbyggare, som tills vidare nöjer sig med en begränsad bostadsyta och har möjlighet att bygga utan statens finansiella stöd, skall prioriteras framför andra egnahemsbyggare. En viss maximiytta som villkor för en förmån, i detta fall frihet från igångsättningstillstånd, innebär vidare vissa olägenheter, vilka styrelsen har erfarenhet av från gällande regler om

maximiyta som villkor för bostadslån till småhus. Mätningen av ytan förutsätter utarbetande och tillämpning av detaljerade mätningsregler, och man löper risk att få en sådan medveten utformning av huset att det enligt dessa regler icke överskrider maximiytan.

Byggnadsstyrelsen anför att 2 536 lägenheter i enfamiljshus färdigställdes under år 1965 utan statligt stöd. Endast 133 av dessa lägenheter hade tre eller färre rum och kök. Uppgift om lägenheternas bostadsyta saknas, men de anförda siffrorna synes ge vid handen, att endast en obetydlig del av de utan statligt stöd färdigställda lägenheterna i enfamiljshus hade en bostadsyta, som kan antas ha understigit 80 kvadratmeter. Inte mindre än 1 005 lägenheter hade 6 eller flera rum och kök.

De anförda siffrorna torde, säger styrelsen, kunna tolkas så, att behovet att utan statligt stöd bygga småhus med färre än 4 rum och kök i varje fall före tillståndstvångets tillkomst var förhållandevis ringa. Kontakter under hand med några länsarbetsnämnder har även givit vid handen att bland de under 1966 inkomna ansökningarna om igångsättningstillstånd för byggande utan statsstöd endast en mycket ringa andel avsett småhus av ifrågavarande storlek.

Byggnadsstyrelsen påpekar vidare att tillståndstvånget i och för sig inte behöver medföra någon minskning av byggandet utan statligt stöd; först genom en begränsning i antalet tillstånd minskas sådant byggande. Motionärernas syfte att främja byggande av småhus med högst 80 kvadratmeters bostadsyta skulle sålunda kunna uppnås utan författningsändring, t. ex. genom direktiv till länsarbetsnämnderna.

Styrelsen säger till slut att det är känt att stadigvarande bosättning uppkommit inom områden som avsetts för fritidsbebyggelse. Dess uppkomst torde däremot endast delvis vara föranledd av de förhållanden motionärerna anför. En upprustning av sommarbostaden med sikte på dess användande som fast bostad, exempelvis sedan ägaren uppnått pensionsåldern, är icke ovanlig och framstår i många fall ur den enskildes synpunkter som en rätt naturlig lösning. Vilken omfattning sådan bosättning har kan dock inte utan vidare anges, då statistiskt material som kan belysa förhållandet saknas. Huruvida den stadigvarande bosättningen inom fritidsområden i framtiden kommer att öka säger sig styrelsen sakna möjlighet att bedöma men styrelsen anser, att utvecklingen bör följas med uppmärksamhet. Denna form av blandad bosättning ger nämligen i många fall anledning till betänkligheter dels till följd av frånvaron av erforderliga gemensamhetsanläggningar, dels därför att tillskapandet av sådana anläggningar på grund av de boendes ofta ringa antal ställer sig orimligt kostnadskrävande.

Styrelsen för *Svenska kommunförbundet* delar motionärernas uppfattning att egnahemsbyggandets inrymmande i kvoteringen har inneburit en avsevärd minskning av bostadsbyggandet i många kommuner. Utvidgningen av byggnadsregleringen, som numera omfattar allt byggande av perma-

rentbostäder, inklusive ålderdomshem och därtill hörande personalbostäder, andra pensionärshem och enskilda bostäder för pensionärer, har i förening med den mycket knappa kvottilldelningen medfört stora svårigheter för kommunerna i allmänhet. Tilldelningen av lägenhetsknot har nämligen, anför styrelsen, för ett mycket stort antal kommuner varit så begränsad att byggande av ålderdomshem, personalbostäder vid ålderdomshem, pensionärshem eller andra åldringsbostäder så gott som helt stoppats. Ehuru det på grund av det relativt stora antalet åldringar i dessa kommuner föreligger ett stort behov av åldringsbostäder av olika slag, har kommunerna ansett sig nödsakade att i första hand utnyttja lägenhetstilldelningen för egnahemsbyggande. De årsvis tilldelade kvoterna har för övrigt icke lämnat det utrymme som erfordras för ett ekonomiskt och rationellt byggande av åldringsbostäder. Styrelsen anser att något måste göras för att undanröja dessa svårigheter. Vad motionärerna föreslagit kan visserligen innebära någon förbättring, men torde för de allra flesta kommuner få en mycket begränsad betydelse. Styrelsen vill i stället förorda att byggande av åldringsbostäder av alla slag undantas från kvotering.

Utskottet

1963 års lag om igångsättningsstillstånd för byggnadsarbete innehåller bl. a. fullmakt för Kungl. Maj:t att, när allvarlig brist på arbetskraft i byggnadsindustrin råder eller annat avsevärt hinder för byggnadsverksamheten föreligger, förordna att byggnadsarbete av visst slag inte får påbörjas utan igångsättningstillstånd. Sådant förordnande gäller för närvarande för hela landet. Regleringen omfattar en stor del av byggnadsverksamheten. Utanför regleringen lämnas bl. a. det bostadsbyggande som sker med statligt stöd och industrins anläggningar. Fullmakten löper ut vid årsskiftet. I propositionen föreslås att giltighetstiden förlängs till utgången av år 1969. Därjämte föreslås följande ändring i lagen.

Enligt de gällande bestämmelserna meddelas igångsättningstillstånd av arbetsmarknadsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, av länsarbetsnämnden. I propositionen föreslås — mot bakgrund av att regleringen av byggnadsverksamheten sker i syfte att tillgodose allmänna samhällsekonomiska intressen — att beslutanderätten skall tillkomma Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande de nämnda arbetsmarknadsmyndigheterna.

I motionerna I: 900 av herrar Enarsson och Schött samt II: 1114 av fröken Ljungberg och herr Söderström hemställs att riksdagen antar lagförslaget endast såvitt avser förlängd giltighetstid för den nämnda fullmakten.

Frågan om för vilka slag av byggnadsarbeten igångsättningstillstånd fordras är reglerad i en av Kungl. Maj:t utfärdad tillämpningskungörelse. Sådant tillstånd krävs bl. a. för byggnadsarbete som avser bostadshus, som uppförs

utan statligt stöd. Beträffande fritidshus gäller att igångsättningstillstånd inte erfordras för uppförande av enstaka hus med en bostadsyta om högst 80 kvadratmeter.

De fristående motionerna I: 362 av herr Axel Kristiansson och herr Fälldin samt II: 449 av herrar Gustavsson i Alvesta och Antonsson syftar till att likartade bestämmelser skall gälla för bostadshus, som uppförs utan statligt stöd, och fritidshus. Motionärerna hemställer således att riksdagen skall besluta att småhus med en högsta bostadsyta av 80 kvadratmeter skall få uppföras utan igångsättningstillstånd om så sker för den byggandes egen räkning och med eget kapital.

Vad först gäller frågan om förlängd giltighetstid för fullmakten finner utskottet att ett slopande av kravet på igångsättningstillstånd för de slag av byggnadsarbete, för vilka sådant nu krävs, kan medföra vissa balansrubbningsför byggnadsverksamheten. Den 31 augusti 1967 fanns sålunda — som närmare framgår av propositionen — hos de tillståndsbeviljande myndigheterna icke avgjorda ansökningar om igångsättning av oprioriterade byggnadsarbeten för en total byggnadskostnad av omkring 3 700 milj. kr., motsvarande inemot 20 procent av kostnaderna för den totala byggnads- och anläggningsverksamheten i landet under ett år. Det synes mot denna bakgrund vara nödvändigt att bibehålla fullmakten som ett medel att påverka investeringsverksamheten inom byggnadssektorn. Som nämns i propositionen skall utredning ske av frågan om vilka metoder som i framtiden bör tillämpas för att samhället skall tillförsäkras erforderligt inflytande på inriktningen och omfattningen av investeringarna inom byggnadssektorn. Dessa frågor blir således om någon tid föremål för ny bedömning. Utskottet tillstyrker i avbidan härpå att giltighetstiden för fullmakten förlängs på sätt föreslagits i propositionen.

Redan vad utskottet nyss nämnt angående storleken av det uppdämda investeringsbehovet visar att regleringen av byggnadsverksamheten är av stor samhällsekonomisk betydelse. Särskilt viktig är fördelningen av det tillgängliga investeringsutrymmet mellan bostadsbyggandet och industrins anläggningar å ena sidan och annan byggnadsverksamhet å den andra. Efter hand som tillämpningsområdet utvidgats till att omfatta allt större del av landet och allt fler slag av byggnadsverksamhet har betydelsen ökat. Det är med hänsyn till det nu sagda naturligt att Kungl. Maj:t, som har det yttersta ansvaret för samhällsekonomin, får möjlighet att direkt påverka tillståndsgivningen. Utskottet tillstyrker således propositionen i denna del och avstyrker motionerna I: 900 och II: 1114. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t i den omfattning som befinns vara praktiskt möjlig delegerar beslutanderätten till arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Erforderliga riktlinjer för bedömningen kan i samband härmed fastställas. Redan angelägenheten av att Kungl. Maj:t inte belastas med prövningen av alltför många ärenden, som saknar nämnvärd samhälls-

ekonomisk betydelse, talar för att en sådan lösning bör eftersträvas. Motionernas syfte kan på så sätt bli i viss mån tillgodosett.

Den fråga som aktualiserats genom motionerna I: 362 och II: 449 kan enligt utskottets mening knappast bedömas isolerat. Som ovan nämnts har vidare Kungl. Maj:t tagit initiativ för att få till stånd en långsiktig lösning av hithörande problem. Det skall härvid även övervägas om åtgärder alltjämt behövs för att påverka igångsättningen av enskilda byggnadsprojekt. Frågan om i vilken utsträckning igångsättningstillstånd bör krävas för uppförande av egna hem kan härvid väntas bli belyst. Utskottet vill ytterligare anmärka att förhållandena varierar inom ganska vida gränser i olika kommuner och att de olika investeringsbehoven givetvis måste avvägas mot varandra. Som exempel kan nämnas att byggandet av egna hem måste avvägas mot byggandet av åldringsbostäder. Svenska kommunförbundet har i sitt remissvar särskilt framhållit det stora behovet av sådana bostäder och föreslagit att de undantas från kvoteringen. Utskottet har förståelse för denna synpunkt men anser sig inte i detta ärende böra göra något särskilt uttalande i frågan.

Med hänsyn till vad nu sagts bör motionerna I: 362 och II: 449 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen med avslag på motionerna I: 900 och II: 1114 bifaller propositionen nr 152; samt

B. att motionerna I: 362 och II: 449 i vad de ej kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 november 1967

På tredje lagutskottet vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Svante Kristiansson (s), Knut Johansson (s), Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson* (s), Nils-Eric Gustafsson (cp) och Åkesson (fp);

från andra kammaren: herrar Nyberg (fp), Hedin (h), Tobé (fp), Sundelin (s), Ekström i Iggesund (s), fröken Anderson i Lerum (s), herrar Hammarberg (s) och Josefson i Arrie (cp).

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering

Reservationer

Vid A. i utskottets hemställan

I. av herrar *Ebbe Ohlsson* (h), och *Hedin* (h), vilka ansett

a) att det avsnitt under rubriken Utskottet som börjar med orden »Redan vad» och som slutar med orden »mån tillgodosett» bort ha följande lydelse:

Som ovan nämnts meddelas igångsättningstillstånd f. n. av arbetsmarknadsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, av länsarbetsnämnderna. Någon olägenhet av denna ordning har inte försports. Utskottet finner för sin del inte att det föreligger tillräckliga skäl att nu överflytta beslutanderätten i dessa frågor till Kungl. Maj:t, låt vara att avgörandena skall kunna delegeras till de nämnda arbetsmarknadsmyndigheterna. Enligt utskottets mening bör därför någon ändring i lagens 3 § inte ske. I den mån Kungl. Maj:t önskar påverka tillståndsgivningen, t. ex. för att tillgodose allmänna samhällsekonomiska intressen, kan så ske genom tillämpningsföreskrifter. Tillståndsgivningen bör dock principiellt omhänderhas av Kungl. Maj:t underställda myndigheter. Utskottet förordar sålunda bifall till motionerna I: 900 och II: 1114 och avslag på propositionen i samma del.

b) att utskottet bort hemställa

att riksdagen i anledning av propositionen nr 152 och med bifall till motionerna I: 900 och II: 1114 för sin del antar följande förslag till lag angående fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete:

Lag

**angående fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 (nr 268)
om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete**

Härigenom förordnas att 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete¹ skall äga fortsatt giltighet till utgången av år 1969.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

II. av herr *Nyberg* (fp).

Vid B. i utskottets hemtällan

av herrar *Ebbe Ohlsson* (h) och *Josefson* i Arrie (cp).

¹ Senaste lydelse av 1 § andra stycket 1965:809